

Als het lukt, is het zo leuk

Twee halve gezinnen worden niet vanzelf één. Voordat ouders en kinderen harmonieus met hun mozaïekgezin rond de kerstboom zitten, is er veel werk verzet.

Sheila Kamerman

Er zijn heel wat namen voor uitgevonden. Samengesteld gezin. Mozaïekgezin. Patchworkgezin, nieuw gezin, co-oudergezin, para-plugezin.

Ouders scheiden, vinden een nieuwe partner die vaak ook kinderen heeft. En dan hup, samen verder.

Er zijn zo'n 150.000 stiefgezinnen, volgens het Centraal Bureau voor de Statistiek. Daarin wonen ruim 280.000 kinderen. En die cijfers zijn van een paar jaar terug.

Het klinkt reuzegezellig. Met z'n allen fijn een nieuwe start. Maar twee van de drie stiefgezinnen vallen weer uit elkaar. „De impact op kinderen van een tweede scheiding wordt onderschat”, zegt filosofe Corrie Haverkort, voorzitter van de stichting Nieuw Gezin Nederland. Zij schreef met pedagoog en gezinsbehandelaar Marlijn Kooistra-Popelier het boek *Hoe maak je een succes van je nieuwe gezin?*

Kooistra begeleidt ook ouders van stiefgezinnen. Een stiefgezin kan best slagen, zeggen ze. Ze noemen de valkuilen, en de voordelen. Want als het lukt, is het zo leuk.

De valkuilen

Een loyaliteitsconflict: 'Je bent mijn moeder niet!'

Kinderen, of ze nou heel klein zijn of al wat

groter, zijn heel loyaal aan hun ouders. Het is prettig voor ze als je als stiefmoeder snel tegen ze zegt: 'Ik ben níet je moeder. Je hebt namelijk al een hele leuke en lieve moeder. Maar als je bij mij bent, ben ik wel de baas.' Dat is het helderste antwoord op de veelgehoorde uitroep in stiefgezinnen: 'Je bent mijn moeder niet!' (Of vader niet) En het laat de biologische moeder in haar waarde.

Zeg nooit iets vervelends over de andere ouder waar het (stief)kind bij is. Dat lijkt eenvoudig, maar het is lastig. Het kan namelijk ook subtiel. Bijvoorbeeld: Een kind komt terug van een bezoek aan zijn vader. De moeder of stiefvader wil het kind een zoen geven maar deinst terug: 'Gatver, wat stinkt jij naar knoflook, zeg.'

Marlijn Kooistra: „Een loyaliteitsconflict is de grootste valkuil voor samengestelde gezinnen. Kinderen voelen zich snel schuldig. 'Mag ik het wel leuk hebben bij papa en z'n nieuwe vriendin?'”

Corrie Haverkort: „Het blijft voor stiefkinderen lastig om 'mama' te zeggen. Of 'papa' tegen de stiefvader. Zeker als de stiefmoeder of -vader een rol heeft gespeeld in de echtscheiding. Vraag dat dus niet van een stiefkind.”

Het kind mist het oude gezin

Corrie Haverkort: „Scheiden is vrijwel nooit de wens van de kinderen. Ze missen het oude

vertrouwe: Ik woonde in dát huis, in dié straat, met die mensen. Geef het kind de kans om aan de nieuwe situatie te wennen.”

Jonge kinderen wennen het snelst, hoor je wel. Heel jonge kinderen weten na een tijdje niet beter. Maar er zijn ook kinderen bij wie het wennen maanden zal duren. Of nog langer.

Je houdt meer van je eigen kind dan van je stiefkind

En dat is niet erg. Als je je eigen kind maar niet voortrekt. Want dan wordt het wel erg ingewikkeld. Doe ad en toe iets leuk alleen met je eigen kinderen. Of nog beter: Samen met je eigen kinderen en hun 'echte' vader of moeder, jouw ex-partner.

Marlijn Kooistra: „De relatie tussen stiefouder en stiefkind kan wel een goede worden. Een band opbouwen kost tijd. Neem die tijd. Verschil mag er zijn.”

Corrie Haverkort: „Iedere ouder voelt iets anders voor een stiefkind dan voor een eigen kind. Het is geen eigen familie, je hebt geen gezamenlijk verleden. Dat maakt niet uit. De band met een stiefkind kan door de jaren heen groeien.”

De nieuwe partners hebben heel verschillende opvoedstijlen

Het is heel lastig als je van je eigen kinderen

niet tolereert dat ze hun vuezochten in de badkamer achterlaten, en je struikelt over de vuile sokken van de kinderen van je vriend. Gezamenlijke regels afspreken, er zit niets anders op. En je moet compromissen sluiten. De kinderen van je vriend moeten hun sokken gewoon – en niet binnenstebuiten! – in de wasmand gooien. Maar ze hoeven hun bed niet op te maken. Dat hoefden ze nooit te doen, en dat laat je dan zo.

Haverkort: „In een traditioneel gezin groeien opvoeders naar elkaar toe. Die opvoedstijl is het kind gewend. Als opvoeders verschillende stijlen hebben, leidt dat onrust en verwarring: Mag ik nou wel of niet eerder van tafel? Moet ik nou wel of niet mijn handen wassen? Er zijn gezinnen waar je je schoenen bij de voordeur uittrekt, en gezinnen waar je met je schoenen op de bank mag staan. Het slagen van een samengesteld gezin hangt voor een groot deel af van de mogelijkheid om samen één opvoedstijl te vinden. Als het niet lukt, moet je je afvragen of je wel in één huis moet gaan wonen.”

'Het wordt geweldig'-verwachting

Marlijn Kooistra: „De verwachtingen zijn meestal hooggespannen. De tweede relatie moet slagen! Maar de prins of het witte paard is een man op een fiets met kinderzitjes. De ouders denken dat het goed gaat als de kinde-

ren het samen kunnen vinden. Dat beeld is te romantisch.”

Haverkort: „Een nieuwe baby kan een bom zijn onder een samengesteld gezin. Begin niet meteen samen aan kinderen. Overdenk goed de consequenties. Niet alleen voor jezelf maar ook voor de kinderen die er al zijn. Hou je genoeg tijd over voor hen? Is er genoeg geld? En maak afspraken.”

De voordelen

Een stiefgezin is gezellig

Pannenkoeken bakken voor acht personen is gewoon leuker dan voor vier.

Marlijn Kooistra: „Ze bestaan echt hoor, superstiefgezinnen. Als ouders na een scheiding een tijdlang apart hebben gewoond, kan het ook heel fijn zijn om weer een gezin te zijn.”

Kinderen in een samengesteld gezin hebben een bredere blik

Met veel kinderen van verschillende leeftijden leren ze vanzelf over ongesteld worden, wat je doet in een jongerendisco, waarom je per se Uggs moet willen of waarom dat nou juist belachelijk is en waarom wijde rokjes écht niet kunnen.

De een heeft zeilles en de ander lijkt dat ook best leuk. Het nieuwste liedje van Lady Gaga wordt gezamenlijk beluisterd. Er speelt iemand viool. Ook mooi. Een smalle wereld

wordt in een keer een stuk breder. Haverkort: „Ze leren veel over liefde en trouw. Ze denken er vaak meer over na. Ze zien ook dat dingen op verschillende manieren gedaan kunnen worden. De manier die jij gewend was, is niet zaligmakend. Feesten worden verschillend gevierd – 'Oh, maken jullie altijd boswandeling op kerstochtend. Wij ontbijten dan altijd met croissants.'”

Kooistra: „De kunst is om de verschillende vormen samen te smelten tot een nieuwe traditie: 'Oké, dan eten we eerst croissants en maken dan de wandeling'. Dat versterkt het wijgevoel. En verzin ook nieuwe gezinsrituelen: 'Op vrijdagavond eten we pizza op de bank en kijken een film.'”

Kinderen leren om mee te helpen en verantwoordelijkheid te nemen

Druk zeker, met zes kinderen op de camping? Helemaal niet. Ze houden namelijk elkaar bezig. Als je even gaat hardlopen letten de oudere kinderen op de kleinere. En, belangrijk: met zes kinderen hoef je de plastic borden en bestek geen enkele keer zelf af te wassen.

Marjolein Kooistra: „Een samengesteld gezin is vaak groter dan een traditioneel gezin. Je leert van elkaar en je leert om samen te werken. Kinderen in samengestelde gezinnen moeten vaak helpen in het huishouden. Of oppassen op jongere broertjes of zusjes.”

Wilfred Takken

5x familieuitjes

1 Slapen met de haaien
Diergaarde Blijdorp in Rotterdam lukt wintergasten met MidwinterZOO. In de dierentuin is een winterplein met een wintervuur en een sleebaan. Vervolgens kun je opwarmen op de Tropenroute. In de kerstavant kunnen kinderen kamperen in de dierentuin: de tentjes staan dan in de warme Haaienhal – slapen met de haaien. www.diergaardeblijdorp.nl

2 Woef Side Story
'Een Romeo en Julia, maar dan op zijn hondjes'. Veertien jaar na Hondje maakt het Ro Theater wederom een voorstelling over het leven der honden. De baasjes ruziën maar de hondenliefde overwint alles. Het Ro Theater heeft een sterke reputatie in feestelijke familievoorstellingen: *Lang & Gelukkig*, *Snorro*, *Ja Zuster Nee Zuster*, *Kleine Sofie*. Pieter Kramer regisseert weer en Arjan Ederveen, Alex Klaasen en Gijs Naber spelen weer mee. T/m 6 jan. Rotterdamse Schouwburg. Aansluitend tournee. www.rotheater.nl

3 Kerstcircus Carré
Carré belooft 'de absolute wereldtop' in het jaarlijkse Kerstcircus, met onder anderen vier winnaars van de Clown d'Or van Monte Carlo. Leeuwenkoning Martin Lacey komt met zijn leeuwen, er is een zeeleuvennummer, een paardnummer, een Noord-Koreaanse vliegende trapeze, en het Zuid-Afrikaanse slangenmeisje Lunga. Om met circusdirecteur Henk van der Meyden te spreken: „Het is alleen maar goud dat er blinkt.” Je kunt je ook laten rondleiden door de circusstallen. T/m 6 jan. Carré, Amsterdam. www.carré.nl

4 Annie
Het is een zwaar bestaan voor het weesmeisje Annie met de koperkrullenduin, die met sneeuw verandert in een geweldige sleebaan. Maar ook zonder sneeuw kunnen kinderen er vanaf rennen, vliegen, duiken, springen, vallen, opstaan en weer doorgaan. Onderin kunnen de ouders toekijken op het terras van Honky Tonk. Je kunt ook naar de zee wandelen door de duinen. Bij slecht weer kun je naar het vernieuwde bezoekerscentrum op het terrein van Kamp Schoorl.

5 Klimduin in Schoorl
Schoorl, aan de Noord-Hollandse kust, heeft een 51 meter hoge klimduin, die met sneeuw verandert in een geweldige sleebaan. Maar ook zonder sneeuw kunnen kinderen er vanaf rennen, vliegen, duiken, springen, vallen, opstaan en weer doorgaan. Onderin kunnen de ouders toekijken op het terras van Honky Tonk. Je kunt ook naar de zee wandelen door de duinen. Bij slecht weer kun je naar het vernieuwde bezoekerscentrum op het terrein van Kamp Schoorl.

LEZERS OVER HUN OVERGETELIJKE KERST

De mooiste, maar ook ergste
Heel vaak is de avond voor de Kerst een van de prettigste avonden van het jaar. Dan wordt er bij ons geëvalueerd en nieuwe hoop uitgesproken voor komende tijden. De kerstboom staat altijd in volle glorie te pronken.

Dit jaar waren we echter maar samen, mijn vrouw Elly en ik. De kerstboom was nog naakt. Somberheid was duidelijk troef, we hadden net onze jongste zoon verloren en waren niet geheel in de juiste stemming.

Op mijn vraag 'hoe moet dat nou verder met die boom?' werd ik aangekeken met een heel vreemde, nietszeggende en enigszins meewarige blik. Ik voelde duidelijk het verwijt dat ik niks gedaan had en zweeg maar. „Ga jij nou maar slapen, je zult morgen wel zien.” Eerlijk gezegd kwam mij dat wel goed uit, ondanks alles was het toch wel een aardige avond geworden en dacht ik zie het wel.

Ik heb Elly niet meer naar bed horen komen en ben bijtijds opgestaan om voor het kerstontbijt te zorgen. Beneden gekomen wist ik niet wat ik zag, de kerstboom was van onder tot boven versierd met witte strikken. Alle linten die aan de bloemstukken van de condoleance en de crematie hadden gezeten heeft Elly 's nachts (en waarschijnlijk vele andere nachten) tot grote strikken gemaakt en in de kerstboom gehangen. Praktisch van alle strikken waren de namen leesbaar, ook die van ons kind. Nou ja, kind, hij werd 37 jaar, maar toch blijft het je kind. Ik was volledig sprakeloos en heb op mijn gemak staan janken, zoveel liefde en emotie, wat moet dat een werk zijn geweest.

Even later kwam ze zelf naar beneden en hebben we het nog even dunnetjes overgedaan en de tranen liefdevol laten gaan. In elk geval kon deze Kerst niet meer stuk, ondanks het gemis van ons kind. Voor ons was dit de meest memorabele, mooiste en zeker ergste Kerst.

Harmen van der Heide
Capelle aan den IJssel

Het mes snijdt tot het bot

De gedachten wachten in de marinade. / Diepgevroren nog is het laatste woord / maar het vuur brandt onder elke verse zin.

Al wat wij wensen schaart zich rond de tafel. / Het glas fonkelt als een sterrennacht boven / de lieve vrede in versierde klanken.

Wat je ziet, hoor je niet. De oogopslag, de / neusvleugels die trillen, de trek aan de sigareet, een neergetrokken mondhoek die begroet.

Dan vloeit de wijn; het gekookte bloed jaagt / elke moraal uiteen. Het mes snijdt tot het bot. / We blijven bijeen; rond de tafel maar alleen.

De koffie is heet en bitter. De woorden worden / gewassen van het familieservies. De ziel is gehecht. Een kort geluk is ons weer ontzegd.

Corra Duin
Amsterdam

Kwade dronk
Waar kijkt je naar uit als de Kerstdagen in aantocht zijn? Je huis decoreren met leu-

ke spullen, het lekker gezellig maken. Een heerlijk vooruitzicht.

Maar hoe kun je je hierop verheugen als elk kerstfeest verziekt werd door overmatig drankgebruik van je vader? Een beetje joligheid kan geen kwaad, maar dit was een kwade dronk. En een behoorlijke ook.

Toen ik nog een jaar of acht, negen was dacht ik, wat doet papa raar, geen idee wat het was. En wat hij had. Pas later werd het me duidelijk. Het werd ook steeds pijnlijker en lastiger. En dat dan bijna elke week. De goede man werkte hard, had stress, kon nergens over praten en zocht het in de alcohol. Thuis of elders. Elke visite, elk feestje en dus ook Kerst, altijd was het raak.

Hoe zeer wij ook ons best deden, ieder jaar probeerden we het opnieuw. Naïef, maar ook omdat we de hoop bleven koesteren dat dit ooit eens zou stoppen.

In mijn gezin is het min of meer verboden om dronken te worden. Zeker in het bijzijn van anderen. Die schaamte ben ik helaas nooit te boven gekomen. Een boze dronken vader, dat is erg als je kind bent. Maar ook als je ouder wordt. Telkens maar weer die hoop dat het stopt. Een kind is net een trouwe hond, die blijft zijn baas (lees: vader) trouw. Hoe erg het ook was. En natuurlijk de schijn ophouden. Maar die schaamte is gebleven.

Me verheugen op Kerst, neen, dat kan niet meer.

Kim Sanders
Frankrijk

Illustraties: Lokke van Aar

When in Melbourne...

December 1960. We moesten allemaal een feesthoedje op, behalve mijn jongste broer, die zei niet „voor lui” te gaan staan. Jaja, het was omdat Alice, zijn prilste verkerker, net over het gazon aan kwam lopen en ik, terwijl ik ineens zin had om mijn tanden te poetsen, hem aantrof in de badkamer waar hij toch zeker een kwartier bezig was geweest om de populaire rock-'n-roll-look in zijn haar te krijgen.

We wilden onze burens laten zien dat we echt wel ingeburgerd waren, en toen die Aussies met hun hoedjes aankwamen hebben we die op onze kop gezet. Kom op zeg, het is Kerstmis en *when in Melbourne: do as the Aussies do*. Mijn moeders hoedje, babyroze, stond haar geinig. Ze schudde dan ook koket met haar krullen en op mijn vaders kale hoofd wiebelde het hoedje feestelijk mee met het achterover-slaan van het zoveelste biertje. Er werd wel gelachen, gegild en flink ingenomen, per slot van rekening was het feest.

Imiddels had ik, zo nuchter als een kalf want veertien jaar, mijn hoedje „even afgezet” omdat het zo warm was, leunde vervoeld tegen mijn oudere broer (geel hoedje) die, in de ene hand een biertje, in de andere hand de barbecuegaten, mij van zich afduwde. „Ga es wat doen, zorg jij voor de muziek.”

De speakers werden naar het bordes gesjuuwd. Ik draaide de volumeknop helemaal open en ik had toch niet kunnen weten dat mijn vader en moeder, zich in elkaars armen stortend, tranen vergietend, op dat moment NIET meer twijfelden, een besluit namen: We Gaan Terug!

Johnny Jordaans stem schalde over de zonovergoten tuin: „Als met Kerst de Tonrenklanken luiden, wordt het stil bij ons in de Jordaan...” Ze weken later zaten we met z'n allen op de 'Aurelia', het schip dat ons terugbracht naar Nederland.

Erna Zuidgeest
Breda